בס"ד



– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 67

פרשת וישב

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375



דברים במחשבה
שלך גדולה משלהם



פתרון החידה הקודמת
טעה באחת מהברכות



החידה השבועית
פסיעות לאחר שגמר תפילתו

חלומות שווא ידברו?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

כשקוראים את הפרשה מיד עולות כמה שאלות. ראשית, קשה להבין את התנהגותו של יוסף. מדוע הוא מספר לאחיו את החלומות שחלם ולא שומר אותם לעצמו? האם באמת הוא לא מודע להשלכות של מעשים אלו? וגם אחרי שסיפר איך הוא לא שם לב לשנאה ששנאו אותו, שהוא גומר בליבו ללכת לבקר אותם בדותן רחוק מעינו הפקוחה של אביו יעקב? ועוד קשה, מדוע יעקב אבינו בתור אבא עושה כתונת פסים כה יפה לבן אחד ועל ידי כך גורם לקנאה בן שאר האחים ועל ידי כך מיתתו, חלילה, עלולה לא להיות שלימה כמיוחל? כמו כן, קשה להבין את כל הסיפור של מכירת יוסף. כיצד אחים כל כך צדיקים, גדולי האומה היו מוכנים לעשות כך לאחיהם? וממילא אחרי שמכרו אותו מה היה כ"כ חשוב להם לשקר לאביהם ולומר שיוסף מת ולא להשאיר אצלו לפחות זיק קטן של תקווה שהוא יחזור אליו ביום מן הימים? אפשר אולי להסביר את הדברים באופן הבא.

יוסף ידע שחלומותיו לא בגדר 'חלומות שווא ידברו' אלא יש בהם ממש. ולכן כאשר הוא חלם שהוא הולך למלוך על משפחתו, הוא הבין שחלום זה צריך להתגשם וצריך גם לעשות מעשים בפועל בכדי לממשו. הוא הבין שיש כאן מעין צו אלוקי הדורש קיום ע"י מעשים בפועל. יוסף כמובן, היה מודע למעשיו וידע שזה גורם לקנאה וגורם צער לאחיו אך הוא סיפר להם את החלומות לא במטרה להקניט אותם חלילה אלא בשביל שהם יעזרו לו לקיים חלומותיו. צו אלוקי מקיימים בכל מקרה, גם אם הדבר קשה הוא, כמו שראה אצל זקנו, אברהם אבינו בעקידת יצחק.

יעקב אבינו, כמובן, ראה את החלום כנבואי והוא החליט לנסות לממשו ועל כן הוא עשה דווקא לו כתונת פסים ולא לשאר אחיו. לא חלילה, במטרה לגרום לקנאה ביניהם – איזה אבא ירצה בדבר כזה? אלא לנהוג בו גינוני מלכות. וזה שכתוב "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו" הוא אהב אותו בגלל שהבין שהוא הולך להיות המלך שלהם, בן זקונים, כמו שרש"י מסביר שהוא היה דומה לו. הוא ראה בו היורש שימשיך להיות ראש המשפחה ואפילו המחליף של יעקב עוד בחייו הוא. ומדוע, אם כך, "ויגער בו אביו"? אולי כשיוסף בחלום זה הזכיר ש"שהשמש והירח" משתחווים לו, זה גרם ליעקב להטיל מעט ספק ביכולת הנבואה להתממש, וכמו שנראה בהמשך גם

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

שלך גדולה משלהם!

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

בימים אלו הננו זוכים להחשף אל אורם המאיר של נרות החנוכה. אווירה מרוממת של הארה רוחנית ייחודית אופפת את הימים המיוחדים הללו, הננו מרגישים כיצד בתוך ימות החורף האפורים, בתוך השגרה השוחקת, מתעוררת לה נקודת אור עליונה, מאירה ומחממת, אשר הופכת את הימים השגרתיים הללו לימים טהורים ומחיים, אשר בכוחם לעורר את כל עולמנו הפנימי ולהאיר את נתיבות נפשנו החשוכות ביותר.

בדרך כלל, רגילים אנו להתבונן על חג החנוכה, כציון מאורע מתקופת בית שני בלבד, עת אשר בה נצחו המעטים את הרבים והאירו את העולם כולו באורו הזך של בית המקדש ושל המנורה הטהורה. על אף העובדה שאין אנו מבטלים חלילה את היקר והגדולה השייכים לחשמונאים אשר חרפו נפשם בעד העלאת קדושת המקדש והופעתה השלימה במציאות, מ"מ מוכרחים אנו לומר שהתחלתו ויסודו של חג החנוכה נעוצים הם בשורשים קדומים יותר, אשר מכוחם הנשגב הושפעה רוח טהרה עליונה אף על עולמם המופלא של החשמונאים, אשר דחפה אותם בכוח רב ללחום מלחמת חורמה נגד הטומאה המסואבת של מלכות יוון הרשעה. במאמר זה נבקש לעמוד מעט על היסודות הנכבדים הללו של חג החנוכה.

מיד לאחר חנוכת המשכן שנערכה ע"י נשיאי שבטי-יה, פונה הקב"ה אל אהרון בציווי שלכאורה נראה כאינו קשור אל חנוכת המשכן "בהעלותך את הנרות- אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" (במדבר, ח', ב'). רש"י על אתר תמהה מהו הקשר בין חנוכת המשכן שנעשתה ע"י הנשיאים ובין הציווי הסמוך שהוטל על אהרון, ומתרץ רש"י (שם) עפ"י המדרש "לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות". אהרון הכהן חש מבוכה ואכזבה גדולה על שלא זכה לקחת חלק פעיל במעמד הנשגב של חנוכת המשכן כפי שזכו שאר הנשיאים, על מנת לעודד את רוחו, אמר לו הקב"ה את הציווי הנ"ל בנוגע להטבת הנרות. על ידי הציווי הזה העביר הקב"ה לאהרון מסר עליון- "שלך גדולה משלהם", עבודת הנשיאים הייתה חד פעמית, ואילו עבודתך חשובה יותר שכן בכל יום ויום עליך להדליק את נרות החוכמה במקדש, ולא רק באופן חד פעמי כדוגמת הנשיאים הללו.

אלא שהרמב"ן (שם), לאחר שמביא את דבריו של רש"י מקשה עליו מספר קושיות מהותיות וחשובות. נעיין באחת מהן: "ולא



נתברר לי למה נחמו בהדלקת הנרות, ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבחו בו הכתוב (דברים לג י) ישימו קטורה באפך, ובכל הקרבנות, ובמנחת חביתין, ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבטו כלו משרתי אלהינו." לו רצה הקב"ה לנחם את אהרון, מדוע ניחמו בעניין הדלקת המנורה?! והרי זכויות רבות ונפלאות היו לו לאהרון בעצם עבודת המקדש, עבודות קדושות וטהורות שאין כל בר נש מסוגל להכילם ולהקיפם מחמת גודל קדושתם המופלאה. א"כ מדוע בחר הקב"ה לנחם את אהרון דווקא בעניין הטבת הנרות ולא בשאר זכויות עבודתו הנשגבות?!

על כך משיך הרמב"ן יסוד חשוב הדורש הבנה מעמיקה ויסודית: "אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו...וראיתי עוד בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה) וכן במדרש רבה (טו ו), אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם. והנה דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו"

עולה מתוך דברי הרמב"ן יסוד חשוב: הנחמה הגדולה הגנוזה בסוד "בהעלותך את הנרות", היא שאף לאחר חורבן ביהמ"ק, אף בתוך חשכת הגלות המעיבה, עבודתו של אהרון הכהן לא תפסק. הטבת הנרות החשובה והגדולה תלך ותאיר את המציאות לכל אורך הדורות. מכוחה יקבצו נידחים אל בית ה'. מכוחה יתמלאו בית חשמונאי רוח גבורה עליונה ויסירו את קליפות מלכות יוון הרשעה. מכוחה כל הרחוקים ירגישו תחושת רוחניות עליונה שתאפשר להם בבחירתם כמובן לחוש את אלוקים אף מתוך ריחוקם הרב.

נסביר מעט את הדברים: הדלקת הנרות בבית המקדש אינה

הייתה פעולה שרירותית- מעשית גרידא. הדלקה זו הייתה המשכה עליונה של אור רוחני נשגב ועליון אל תוך המציאות הגשמית שנראית לכאורה כרחוקה ומפורדת מעצמותו ית'. זהו כוחו של אהרון הכהן, לקשר ולחבר בין הרעיה לדודה באהבה עליונה, ליצור חיבור בין מקור הכול לבין עלמא דפירודא, שכלפי חוץ נראה כמרוחק ומובדל מהאלוקות.

אלא שבתוך דברי הנחמה, מחדש הקב"ה חידוש עצום: מהות פעולתו של אהרון הכהן, סוד החיבור והשפעת הרוחניות מלעילא לתתא, אינה תיפסק אף לאחר חורבן הבית, אלא תעמוד לדורות. מכח המנורה שהשפיעה והאירה את המקדש כולו, יושפע שפע רוחני אף בתוך חשכת המציאות החומרית בתקופת היותר שפלות שבה. היא היא הכח שהניע את החשמונאים ללחום מלחמה שכלפי חוץ נראתה כחסרת סיכוי מתוך מניע טהור אחד- להאיר את העולם מהחשוך התרבותי שהנחילה בו תרבות יוון.

מדי שנה בחג החנוכה הננו עומדים אל מול פני המנורה, ומציינים את כוחו של אהרון. הננו מציינים את השפעת הרוחניות הטהורה שכמו אז בימי המשכן והמקדש העליונים, משפיעה שפע רוחני עליון ונשגב למציאות הגשמית כולה. כאשר מביטים אנו במאורותיה הרוחניים של החנוכייה ומפרסמים את הנס בגדול, בעומק, הננו מפרסמים את כוחו של אהרון שמתגלה ביתר שאת בסגולת ימי החנוכה שבכוחם להשפיע שפע רוחני עליון בתוך המציאות החשוכה.

מתוך כך יכולים אנו להבין עניין נוסף ועמוק מאד. "הנתיבות שלום" (מאמרים על חנוכה, מאמר באורך נראה אור), חוקר מהו עומק עניין הנחת נרות החנוכה בתוך י' טפחים דהיינו במקום נמוך מאד באופן יחסי. ומבאר שם בהרחבה, שהסיבה הפנימית והעמוקה לכך שנרות החנוכה מונחים במקום נמוך, היא משום שהארתו של אהרון הכהן, הבלחת הרוחניות אל תוך המעבה הגשמי, בכוחה להאיר את המציאות השפלה והמרוחקת ביותר, ואף את אלו שנראים כמרוחקים ביותר. מכח נרות החנוכה וההשפעה לדורות של אהרון הכהן, יכולים אף הרחוקים ביותר להתחבר אל יסוד נשמתם ולהאיר את עולמם הפנימי באור רוחני מחיה. זהו היסוד העמוק של ימי החנוכה, להאיר את המקומות השפלים ביותר.

שנזכה להדבק במידתו ובתפקידו של אהרון הכהן, ולהאיר את המציאות הגשמית כולה כל השנה כולה, וכל זה מתוך סגול ימי החנוכה והדלקת הנרות אשר מושרשת היא בהדלקת המנורה הטהורה בבית המקדש.

אם טעה באחת מהברכות האמצעיות, להיכן חוזר?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

איתא בגמרא **בברכות דף לד עמוד א**

אמר רב הונא: טעה בשלש ראשונות – חוזר לראש, באמצעיות – חוזר לאתה חונן, באחרונות – חוזר לעבודה; ורב אסי אמר: אמצעיות אין להן סדר. מתיב רב ששת: מהיכן הוא חוזר – מתחלת הברכה שטעה זה, תיובתא דרב הונא! – אמר לך רב הונא: אמצעיות – כולהו חדא ברכתא נינהו.

הטור כתב שהלכה כרב אסי שאמצעיות אין להם סדר. ונחלקו הראשונים מה הכוונה אין להם סדר?

רש"י- אם דלג ברכה אחת ואח"כ נזכר קודם שהגיע לרצה אומרה במקום שנזכר, ולפ"ז ש"צ ששכח עננו ונזכר אח"כ אומר במקום שנזכר או מי ששכח לשאול בברכת השנים או מי שטעה בי' ימים שבין ר"ה ליה"כ וחתם מלך אוהב צדקה ומשפט ונזכר אחר כך יאמר אותה ברכה במקום שנזכר.

רשב"ם, ר"י, תוספות, רבינו יונה, מרדכי, רא"ש, רשב"א, רמב"ם - ודאי צ"ל כל י"ח ברכות על הסדר שתקנוה שהרי כולם הסמיכום על המקראות, ומה שהכוונה אין לאמצעיות סדר היינו שאם דלג או טעה באחת מהם אין צריך לחזור לאתה חונן כמו בראשונות ששם חוזר לראש- אלא יחזור לראש הברכה שטעה בה או שדלג ומשם ואילך יאמר על הסדר.

ולפי שיטת הרשב"ם מכיון שקיימא לן שאין מחזירים על עננו - שליח ציבור ששכח עננו לא יחזור- מכיון שאם היה חוזר היה צריך לחזור לומר עננו ואח"כ רפאנו וכל הסדר, וזה אי אפשר מכיון שאם היה עושה כן הוי ברכה לבטלה שהרי אין מחזירים על עננו ומי ששכח לשאול בברכת השנים ונזכר- חוזר לברכת השנים, ומי שטעה וחתם מלך אוהב צדקה ומשפט חוזר לברכת השיבה שופטינו.

והב"י כתב שמ"מ יאמר עננו השליח ציבור בשומע תפילה וכן כתב הד"מ (ב) שיש לומר כן בדבריו ושכן כתוב במנהיג.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "אם דילג או טעה בברכה אחת מהאמצעיות, אינו צריך לחזור אלא לראש הברכה שטעה או שדילג, ומשם ואילך יחזור על הסדר".

המ"ב (יג) כתב שפירוש דילג- היינו שדילג הברכה לגמרי, וטעה פירוש- ששינה בה בענין שצריך לחזור מחמת זה, וכל זה דוקא בשוגג, אך במזיד צריך לחזור לתחלת י"ח.

עוד כתב המ"ב (יד) כתב שאם נזכר בטעותו בעוד שהוא עומד עדיין בהברכה יחזור למקום שטעה לבד.

מדוע צריך לחזור לברכה שטעה בה:

המ"ב (טו) כתב שאפילו אם לא נזכר עד אחר כמה ברכות צריך לחזור ולומר כולן אחריה, מכיון שאם יאמר אותה ברכה לבדה במקום שנזכר נמצא ששינה סדרן של ברכות ולא יצא י"ח שסדר ברכות הוא מאנשי כנה"ג וסמכו סדרן על המקראות.

סוגי הדילוגים:

הבה"ל כתב שאם דילג מהברכה תיבות שאינן מעיקר הברכה אינו צריך לחזור,

אך אם דילג עיקר העניין לדעת השו"ע בסימן נ"ט צריך לחזור ולאמרה אף אם חתם כראוי, אך לדעת הגר"א אם חתם כראוי יצא, אבל אם הזכיר בה דבר המקלקל אותה לכו"ע לא יצא.



שאלת השבוע

כיצד הם הפסיעות לאחר שגמר תפילתו?

ר׳ טוביה כהן—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375



מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

נגרם לאחים עקב כך. אך בהמשך, מציין הכתוב שלמרות הכל "ואביו שמר את הדבר" יעקב אבינו ממשיך להאמין באמיתות נבואתו של יוסף. ומדוע יוסף לקח את הסיכון והלך לבקר את אחיו בדותן? הוא ידע שסוף סוף יש כאן רצון אלוקי שצריך לקיים וחשב שאחיו עם כל צדיקותם הרבה גם הם ינסו לממש רצון זה או לכל הפחות לא יעזו לפגוע בו למרות הקושי והניסיון שבדבר.

ובאמת, נשאלת השאלה, מדוע האחים לא ששו ליישם את הצו האלוקי ולהמליך את יוסף עליהם? ועוד גרוע מכך, ניסו לפגוע בו? האחים, בשונה מיעקב אבינו ויוסף, לא האמינו שהחלומות של יוסף צו אלוקי הם, שהרי לא יתכן שהוא מתנבא נבואות כאלו בעוד שאר האחים לא זכו להשגות אלו. האם קטן האחים גדול בנבואה מהגדולים? ועוד, כמו שהזכרנו, שניבא ש"השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי", רחל אימנו באותה תקופה כבר מתה כמו שקראנו בפרשה הקודמת אז איך ייתכן שהיא תשתחווה לו? עובדה זו, מסתבר, הוסיפה לא מעט לחוסר אמיתות החלומות בעיניהם. ומדוע האחים ניסו להרוג אותו כמו שעולה מן הכתוב? אולי הם חששו שהוא פוגע ברצון האלוקי. הם חשבו שרצון ה׳ הוא מן הסתם שיעקב אבינו יהיה המלך, היאך יתכן שהבן הצעיר ימלוך מעל אביו ועוד בעודו חי? אפילו הרשעים עשיו וישמעאל חלקו כבוד רב כל אחד לאביו הוא, אז איך יוסף חלילה לא נוהג כך? לכן האחים ברצותם לעשות רצון ה׳, רצו להרוג את יוסף בכדי שלא ישפיל כך את אביהם ובכלל שימנע מעשיית דברים שנראים נגד רצון ה׳. ובאשר להכרח של האחים לשקר לאביהם ולהגיד לו שיוסף מת, אפשר לומר שהכרח זה היה משום שהם חשבו שגם יעקב אבינו חלילה טועה בהאמינו לחלומות יוסף וחששו שאם יחשוב שהוא חי הוא עלול לחפש אחריו ולנסות לממש את החלומות שבעיניהם אינם כלל צו אלוקי כי אם 'חלומות שווא ידברו'" ובאשר לנבואה על השמש והירח, רבו הפירושים וקצרה היריעה, אך אפשר פשוט לומר כמו שהגמרא במסכת ברכות (נה ע"ב) אומרת "אין חלום בלא דברים בטלים".

שבת שלום!